

**LIETUVOS ENERGETIKOS INSTITUTO
AKADEMINĖS ETIKOS KOMISIJOS
METINĖ VEIKLOS ATASKAITA**

2021-01-29

Kaunas

LEI Lietuvos energetikos instituto Akademinės etikos komisija sudaryta Lietuvos energetikos instituto Mokslo tarybos 2019 m. spalio 3 d. nutarimu. Komisijos nariai:

1. Dr. Raminta SKVORČINSKIENĖ – komisijos pirmininkė,
2. Dr. Asta NARKŪNIENĖ,
3. Dr. Diana ŠARAUSKIENĖ,
4. Dr. Egidijus URBONAVIČIUS,
5. Dr. Rolandas URBONAS.

LEI akademinės etikos (AE) komisija ataskaitiniu laikotarpiu 2019 m. spalio – 2021 sausio mėn. surengė 6 posėdžius.

Veiklos apžvalga

2019-10-30 posėdžio metu aptartos pagrindinės komisijos veiklos kryptys, perspektyvos: komisijos darbo reglamento peržiūra, LEI akademinės etikos kodekso atnaujinimas, nuspręsta atlikti LEI akademinės bendruomenės apklausą AE klausimais.

2019-11-27 posėdžio metu (protokolo Nr. 19-2) patvirtinti LEI akademinės bendruomenės apklausos klausimai, forma, apklausos vykdymo terminai (2019 m. gruodžio 10-13 d.).

2020-01-16 posėdžio metu aptarti apklausos rezultatai (protokolas Nr. V13-1). Nutarta, kad LEI akademinės etikos kodekso ir jame įtvirtintų nuostatų viešinimas yra būtinas, kadangi net 40 % LEI darbuotojų, dalyvavusių apklausoje, nežinojo kur skelbiamas šis dokumentas.

Nepaisant to, 76 % atsakiusiųjų teigė, kad laikosi akademinės etikos principų. Apklaustieji vieningai teigė, jog nusiskundimų ar pažeidimų šioje srityje nėra daug, o jeigu ir pasitaikydavo, tai išspręsdavo padalinio lygmenyje. Vos 4 iš 70 dalyvavusių apklausoje pažymėjo, jog per 2019 m. esą pastebėję/susidūrę su AE pažeidimais. Komentarų/laisvų pasisakymų, kuriuose dalyviai laisvai galėjo išreikšti savo nuomonę, teikti pasiūlymus, buvo mažai – gauti tik 7 rekomendacinio pobūdžio komentarai.

Atsižvelgiant į tai, kad net apie 80 % dalyvių teigė, jog mokymai akademinės etikos tematika juos domintų, komisija nusprendė pradėti LEI bendruomenės švietimą AE klausimais ir surengti seminarą (preliminariai 2020 m. kovo 2-6 d. laikotarpiu).

Ataskaitiniu laikotarpiu AE komisija peržiūrėjo ir atnaujino LEI AE komisijos darbo [reglamentą](#), kurį patvirtino 2020-09-30 posėdžio metu (protokolo Nr. V13-2).

Komisijos darbo reglamentas atnaujintas ir papildytas atsižvelgiant į Lietuvos Respublikos akademinės etikos ir procedūrų kontrolieriaus rekomendacijas:

Pagal kontrolieriaus rekomendacijas reglamente turi būti:	Darbo reglamentas patvirtintas 2010 m. rugsėjo 22 d. nutarimu Nr. 3-2.2	Nauja darbo reglamento redakcija
Komisijos sudarymo tvarka	Yra	Nauja redakcija
Veiklos principai	Yra	Nauja redakcija
Kadencijų trukmė ir maksimalus skaičius	Nėra	Papildyta
Skundų, prašymų teikimo tvarka	Nėra	Papildyta
Galimų akademinės etikos pažeidimų nagrinėjimo ir kitų tyrimų atlikimo tvarka	Nėra	Papildyta
Posėdžių šaukimo tvarka	Yra	Nauja redakcija
Reikalavimai sprendimui, išvadai, išnagrinėjus galimą akademinės etikos pažeidimą	Nėra	Papildyta
Tarpinstitucinių (MSI lygmuo) akademinės etikos pažeidimų nagrinėjimo galimybės	Nėra	Papildyta
Komisijos teisės (pvz., kreiptis į ekspertus, konsultuotis, organizuoti akademinę bendruomenei šviečiamojo pobūdžio renginius, susijusius su akademinės etikos principų taikymu ir laikymusi, ir pan.	Nėra	Papildyta
Komisijos narių nusišalinimo, sprendimų priėmimo, balsavimo, procedūros	Nėra	Papildyta
Komisijos veiklos (metinių ataskaitų, sprendimų / išvadų ar kt.) viešinimas	Nėra	Papildyta

Komisijos darbo reglamentą patvirtino LEI Mokslo taryba 2020 m. lapkričio 26 d. nutarimu Nr. V5-7.5.

Atsižvelgiant į Lietuvos Respublikos akademinės etikos ir procedūrų kontrolieriaus rekomendacijas, AE komisija konstatavo, kad LEI akademinės etikos kodeksas neviseškai atitinka kontrolieriaus rekomendacijas, todėl jį reikia peržiūrėti ir atnaujinti. Remiantis kontrolieriaus rekomendacijomis, LEI akademinės etikos kodekso peržiūrai ir keitimui reikalinga parengti aiškią tvarką/procedūrą, kaip tai bus atliekama, kaip bus įtraukta LEI akademinė bendruomenė ir pan. Tokios tvarkos parengimą nutarta įtraukti į AE komisijos veiklą 2021 m. (2020-12-10 protokolas Nr. V13-3).

2020-12-10 posėdžio metu nutarta surengti antrąją LEI bendruomenės apklausą dėl AE padėties institute. Šios pakartotinės apklausos tikslas įvertinti, kaip per metus pasikeitė/nepasikeitė situacija šioje srityje (protokolas Nr. V13-3).

2021-01-15 posėdžio metu aptarti 2020 m. gruodžio mėn. 14-22 d. vykusios apklausos rezultatai. Taip pat buvo nutarta parengti LEI bendruomenės apklausos lyginamąją analizę bei ją pateikti darbuotojams informuojant juos apie besikeičiančią/nesikeičiančią padėtį akademinės etikos srityje (protokolas Nr. 13-4).

Prieš metus atliktos [apklausos rezultatai](#) parodė, kad ne visi instituto tyrėjai žino akademinės etikos principus ir jų laikosi; tik dalis apklaustųjų žino, kur rasti LEI Akademinės etikos kodeksą. Per apklausą taip pat sužinota apie pavienius akademinės etikos principų pažeidimus ir apie tai, kad trūksta žinių, kaip elgtis susidūrus su akademinės etikos principų pažeidimais, todėl komisija nutarė peržiūrėti ir atnaujinti savo darbo reglamentą. Kadangi daugiau nei 80 % dalyvių teigė, jog mokymai akademinės etikos tematika juos domintų, komisija nusprendė pradėti LEI bendruomenės švietimą šiais klausimais ir surengti seminarą.

Antrojoje LEI bendruomenės apklausoje savo nuomonę išsakė 61 darbuotojas, gausiau nei pirmojoje apklausoje sudalyvavo doktorantai. Per metus institute padaugėjo darbuotojų, susipažinusių su LEI akademinės etikos kodeksu. Padidėjo apklaustųjų, žinančių apie akademinės laisvės ir atsakomybės, akademinio sąžiningumo bei etiškų asmeninių santykių principus, skaičius. Daugiau nei 90 % apklaustųjų yra įsitikinę, kad laikosi akademinės etikos principų. Daugėja susimąstančių apie akademinę etiką bei žinančių, kur rasti informaciją (Akademinės etikos kodeksą) prireikus. Tai rodo, kad akademinės etikos svarbos suvokimas pamažu auga.

Nepatenkinama situacija išlieka kalbant apie plagijavimo ir publikavimo etikos supratimą. Abi apklausos rodo, kad tai yra LEI bendruomenės spraga. Dėl pandemijos planuotas seminaras neįvyko ir šių dalykų suvokimas išlieka nepakitęs. Mokymų reikalingumą pripažįsta vis daugiau apklaustųjų, kurie būtent publikavimo etikos ir citavimo taisyklių temas laiko aktualiausiomis. Apklaustieji paminėjo tik pavienius akademinės etikos principų pažeidimų atvejus. Tikėtina, kad esant aiškiai oficialiai tokių pažeidimų pateikimo ir nagrinėjimo tvarkai, komisija tokių pranešimų sulauks.

Nors 2020 m. dėl COVID-19 pandemijos seminaras LEI bendruomenei apie akademinės etikos principų laikymąsi nebuvo suorganizuotas, antroji apklausa parodė, kad bendra padėtis, susijusi su šiomis problemomis, institute pagerėjo. Galima daryti prielaidą, kad apklausos taip pat yra savotiška informavimo priemonė, kelianti klausimus, priverčianti ieškoti atsakymų ir skatinanti susimąstyti apie dalykus, apie kuriuos įprastai nepagalvojama.

Remiantis apklausos rezultatais artimiausias LEI Akademinės etikos komisijos uždavinys yra suorganizuoti LEI bendruomenei seminarą aktualiausiais akademinės etikos klausimais.

AE komisijos dokumentai

Siekdama užtikrinti savo veiklos skaidrumą ir atsekamumą LEI akademinės etikos komisija kreipėsi į administraciją dėl AE komisijos protokolų ir jų registro įtraukimo į instituto Dokumentacijos planą (2020-01-16 protokolas Nr. V13-1).

AE komisijos veiklą reglamentuojantys dokumentai ir kita LEI akademinėi bendruomenei aktuali informacija AE klausimais skelbiama LEI svetainėje:

<https://www.lei.lt/apie-lei/struktura/akademines-etikos-komisija/>

Dalyvavimas renginiuose

2019 m. lapkričio 8 d. E. Urbonavičius dalyvavo KTU „Santakos“ slėnyje vykusiame susitikime su LR Akademinės etikos ir procedūrų kontroliere, kur atstovavo LEI akademinėi bendruomenei. Susitikimo metu gauta informacinė medžiaga pasidalinta su AE komisijos nariais, LEI administracija ir akademinės bendruomenės nariais.

2019 m. gruodžio 13 d. E. Urbonavičius dalyvavo Vyriausybės strateginės analizės centro (STRATA) patalpose vykusiame seminare „Vadovavimas doktorantui: vaidmenys ir interesų konfliktas“, kurį organizavo LR Akademinės etikos ir procedūrų kontrolės tarnyba. Seminarą vedė lektorė Sonja Bjelobaba iš Uppsalos universiteto (Švedija). Susitikimo metu gauta

informacinė medžiaga pasidalinta su AE komisijos nariais, LEI administracija ir akademinės bendruomenės nariais.

2020 m. spalio 15 d. vyko Lietuvos Respublikos akademinės etikos ir procedūrų kontrolieriaus tarnybos organizuota konferencija „Etika akademinėje aplinkoje 2020“ skirta pasaulinei etikos dienai (oficiali diena yra spalio 16 d.) paminėti. Renginio metu diskutuota apie etikos svarbą moksliniuose tyrimuose, akademinės etikos klaidas ir elgesio modelius, kurie sukelia įvairių dilemų šiandienos tyrėjų kasdienybėje. Renginyje bei diskusijoje dalyvavo ir LEI Akademinės etikos komisijos pirmininkė R. Skvorčinskienė. Ši įgauta patirtis bus itin naudinga sprendžiant problemas, galinčias iškilti akademinėje aplinkoje.

2020 m. gruodžio 7 d. R. Skvorčinskienė dalyvavo susitikime su įvairių institucijų etikos komitetų nariais AE kodekso atnaujinimo klausimais. Susitikimo metu gauta informacinė medžiaga pateikta AE komisijos nariams. AE komisijos nariams peržiūrėjus, LEI akademinėi bendruomenei aktuali informacija skelbiama LEI svetainėje bei išsiunčiama el. paštu.

Planuoti LEI akademinėi bendruomenei skirti mokymai 2020 m. nebuvo organizuoti dėl COVID-19 pandemijos metu paskelbto karantino. Komisijos nariai pirmenybę teikia kontaktiniam mokymų būdui, tačiau padėčiai nesikeičiant bus svarstomos ir nuotolinių mokymų galimybės.

Informacijos mainai tarp LR Akademinės etikos ir procedūrų kontrolieriaus tarnybos bei LEI Akademinės etikos komisijos

Ataskaitiniu laikotarpiu AE komisija teikė atsakymus Lietuvos Respublikos akademinės etikos ir procedūrų kontrolieriaus tarnybai atsižvelgiant į šiuos užklausimus:

- 2019 m. gruodžio 10 d. Akademinės etikos ir procedūrų kontrolieriaus tarnyba kreipėsi elektroniniu laišku į LEI prašydama suteikti informacijos apie institucijos akademinės etikos komisijos veiklą reglamentuojantį(-čius) dokumentą(-us) (pvz., darbo reglamentas, veiklos nuostatai ir pan.): veikusį(-ius) iki 2015 m. Tarnybos patvirtintų akademinės etikos kodeksų priėmimo, įgyvendinimo ir priežiūros rekomendacijų; pakeitimus nuo 2015 m. iki dabar (įskaitant šiuo metu galiojantį(-čius) dokumentą(-us)). Šie dokumentai buvo naudojami rengiant apžvalgą apie Lietuvos mokslo ir studijų institucijose veikiančių etikos komitetų veiklą. Apžvalgoje dokumentų analizė bus pateikta apibendrintai neminint mokslo ir studijų institucijų pavadinimų. Apžvalgos rezultatai yra svarbūs atnaujinant Tarnybos

akademinės etikos kodeksų priėmimo, įgyvendinimo ir priežiūros rekomendacijas. **LEI akademinės etikos komisija 2019 m. gruodžio 12 d. pateikė šiuos prašomus dokumentus Lietuvos Respublikos akademinės etikos ir procedūrų kontrolieriaus tarnybai.**

- Gautas raštas (2020 m. sausio 7 d. Nr. S-5) su kreipimusi „Siekdami įgyvendinti Lietuvos Respublikos akademinės etikos ir procedūrų kontrolieriaus tarnybos nuostatų, patvirtintų Lietuvos Respublikos Seimo 2011 m. rugsėjo 15 d. nutarimu XI-1583 „Dėl Lietuvos Respublikos akademinės etikos ir procedūrų kontrolieriaus tarnybos nuostatų patvirtinimo“ (toliau – Tarnybos nuostatai), 12 punkto 2 papunktyje nustatytą uždavinį „prižiūrėti <.>, kaip mokslo ir studijų institucijos laikosi akademinės etikos kodeksų“ ir vadovaudamiesi Tarnybos nuostatų 14 punkto 1 papunkčiu, prašome užpildyti apklausą ir pateikti informaciją, kaip Jūsų institucijoje įgyvendinamos Lietuvos universitetų rektorių konferencijos parengtos Publikavimo etikos gairės ir Lietuvos Respublikos akademinės etikos ir procedūrų kontrolieriaus tarnybos parengtos Netikrų mokslo renginių atpažinimo gairės. Prašome užpildyti apklausą ir pateikti informaciją el. paštu info@etikostarnyba.lt iki 2020 m. vasario 3 d. PRIDEDAMA. Apklausos forma Excel formatu, 1 lapas.“. **Informaciją pateikė komisijos pirmininkė, R. Skvorčinskienė, užpildydama apklausą Excel formate nurodant, jog Lietuvos energetikos institute 2017-2019 m. laikotarpiu nebuvo užfiksuoti jokie pažeidimai, taip pat nebuvo gauti ir skundai.**
- Gautas raštas (2020 m. rugsėjo 2 d. Nr. S-236) su kreipimusi „Lietuvos Respublikos akademinės etikos ir procedūrų kontrolieriaus (toliau - kontrolierius) 2020 m. rugpjūčio 25 d. įsakymu Nr. V-38 „Dėl rekomendacijų mokslo ir studijų institucijoms dėl akademinės etikos kodeksų rengimo, priėmimo ir įgyvendinimo tvirtinimo“ buvo patvirtintos atnaujintos Rekomendacijos mokslo ir studijų institucijoms dėl akademinės etikos kodeksų rengimo, priėmimo ir įgyvendinimo (toliau - Rekomendacijos), parengtos vadovaujantis Tarptautinės universitetų asociacijos ir Didžiosios universitetų chartijos observatorijos gairėmis mokslo ir studijų institucijų etikos kodeksams, nacionaliniais teisės aktais ir atsižvelgiant į kontrolieriaus 2019 m. spalio 17 d. įsakymu Nr. V-28 „Dėl darbo grupės sudarymo“ sudarytos darbo grupės narių siūlymus. Rekomendacijos skelbiamos Lietuvos Respublikos akademinės etikos ir procedūrų kontrolieriaus tarnybos (toliau - Tarnyba) skiltyje „Veikla Rekomendacijos“ (<https://etikostarnyba.lt/wp-content/uploads/2020/08/V-38.pdf>). Atkreiptinas dėmesys, kad Rekomendacijose numatyta, kad akademinės etikos principų ir juos pažeidžiančių elgesio formų sąrašas

neturėtų ir negali apsiriboti 2 priede pateiktu šaltinių sąrašu - mokslo ir studijų institucijos gali remtis ir kitais šaltiniais. Tarnyba, atsižvelgdama į Lietuvos Respublikos Konstitucijoje įtvirtintą aukštųjų mokyklų autonomiją, yra pasirengusi konsultuoti mokslo ir studijų institucijas atnaujinant akademinės etikos kodeksus, suteikti aktualia informaciją, pristatyti atnaujintas Rekomendacijas akademinės bendruomenės nariams, atsakyti į kitus iškilusius klausimus. **Informacija buvo priimta ir su ja susipažino AE komisijos nariai.**

- Gautas raštas (2020 m. gruodžio 11 d. Nr. S-370) dėl raginimo susipažinti su atitikties mokslinių tyrimų etikai vertinimo gairėmis „Informuojame, kad Lietuvos Respublikos akademinės etikos ir procedūrų kontrolierius, pagal kompetenciją siekdamas prisidėti prie mokslo kokybės puoselėjant akademinės atsakomybės principus ir etiškas mokslines praktikas, 2020 m. gruodžio 10 d. paskelbė Atitikties mokslinių tyrimų etikai vertinimo gaires (toliau - gairės). Atsižvelgiant į pažangias mokslinių tyrimų praktikas akademinės etikos klausimais ne tik Europos, bet ir pasauliniame kontekste, gairėmis siekiama mokslo ir studijų institucijoms padėti įvertinti atitiktį mokslinių tyrimų etikai, užtikrinant mokslinių tyrimų akademinio sąžiningumo principų, nustatytų konkrečiam moksliniam tyrimui, laikymąsi, ir apsaugoti tiriamųjų (asmenų) interesus bei moksliniuose tyrimuose naudojamus gyvūnus. Gairės yra laisvai prieinamos Lietuvos Respublikos akademinės etikos ir procedūrų kontrolierius tarnybos interneto svetainėje www.etikostarnyba.lt (žr. Veikla > Rekomendacijos, gairės). Esant poreikiui, dėl gairių pristatymo ir / ar įgyvendinimo galima kreiptis el. paštu egle.ozolinciute@etikostarnyba.lt ir kristina.senkuvienne@etikostarnyba.lt“. **Dokumentas buvo peržiūrėtas bei aptartas komisijos posėdyje.**
- Gautas raštas (2021 m. sausio 5 d. Nr. S-5) iš Akademinės etikos ir procedūrų kontrolieriaus tarnybos su kreipimusi „Siekdami įgyvendinti Lietuvos Respublikos akademinės etikos ir procedūrų kontrolieriaus tarnybos nuostatų, patvirtintų Lietuvos Respublikos Seimo 2011 m. rugsėjo 15 d. nutarimu XI-1583 „Dėl Lietuvos Respublikos akademinės etikos ir procedūrų kontrolieriaus tarnybos įsteigimo ir Lietuvos Respublikos akademinės etikos ir procedūrų kontrolieriaus tarnybos nuostatų patvirtinimo" (toliau Tarnybos nuostatai), 12 punkto 2 papunktyje nustatytą uždavinį „prižiūrėti, kaip mokslo ir studijų institucijos laikosi akademinės etikos kodeksų“ ir vadovaudamiesi Tarnybos nuostatų 14 punkto 1 papunkčiu, prašome užpildyti apklausą, kuria siekiama vykdyti akademinės etikos priemonių įgyvendinimo stebėseną mokslo ir studijų institucijose (toliau MSI). Gauti duomenys leis sistemiskai įvertinti, kaip MSI laikosi akademinės etikos nuostatų, o rezultatai bus

skelbiami apibendrintai, nenurodant konkrečių MSI“. **Informaciją pateikė komisijos pirmininkė R. Skvorčinskienė užpildydama apklausos formą.**

Pažeidimų nagrinėjimas

AE komisijos sprendimu (2020-09-30 protokolas Nr. V13-2) sukurtas el. pašto adresas akademine.etika@lei.lt skirtas pateikti pareiškimus dėl akademinės etikos pažeidimų ir kitas užklausas AE komisijai.

Oficialių užklausių, pranešimų apie pažeidimus AE komisija iš instituto darbuotojų ataskaitiniu laikotarpiu negavo.

Akademinės etikos komisijos pirmininkė

Raminta Skvorčinskienė